

Profilul umanist din filiera teoretică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÉTEL

(30 pont)

Írja a vizsgalapra a feladatok sorszámát, és tüntesse fel mellettük a helyes válasz betűjelét! Egyetlen helyes válaszlehetőség van.

1. Arisztotelész felfogásában az ember:

- a. társadalmi lény
- b. kultúrateremtő
- c. gondolkodó szubjektum
- d. gondolkodó nádcsál

2. A deontológiai etika egyik képviselője:

- a. J. St. Mill
- b. I. Kant
- c. J. Locke
- d. K. Popper

3. Vitatott jellegű erkölcsi kérdésekkel foglalkozik:

- a. a hedonista etika
- b. a deontológiai etika
- c. a teleológiai etika
- d. az alkalmazott etika

4. A demokratikus feltételrendszer pozitív szabadság általi szavatolásának követelménye:

- a. mindenfajta kényszer hiánya az egyéni és a közösségi élet területén
- b. az állami beavatkozás minimális szintre való csökkentése az egyéni életszférában
- c. a politikai hatalom vagy más emberek által előírt önkényes kényszerek hiánya
- d. az államnak az egyéni élethez való hozzájárulása bizonyos jogok biztosítása érdekében

5. A felelősség feltételezi, hogy az egyén:

- a. tetszés szerinti szabadsággal rendelkezzen
- b. saját érdekét kövesse, még akkor is, ha ez más emberek érdekével ütközik
- c. önállóan és észszerűen döntsön, vállalva tettei következményeit
- d. a körülményektől függően véletlenszerűen döntsön a tetteiről

6. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata szerint minden embernek joga van az oktatáshoz. Ez egy:

- a. negatív jog
- b. megállapodás szerinti jog
- c. koercitív jog
- d. pozitív jog

7. A szerződéselméletben megfogalmazódik az átmenet:

- a. a kultúrából a természetbe
- b. a természetből a társadalomba
- c. a kultúrából az inkultúrába
- d. a kultúrából a civilizációba

8. Az igazság korrespondenciaelmélete szerint egy állítás igazságértéke megállapítható:

- a. a hatályos jogszabályokkal való összhang alapján
- b. egy igaznak elfogadott állításrendszerben az állítások összhangja alapján
- c. az általa leírt valósággal való összhang alapján
- d. az állítást megfogalmazó személy állításaival való összhang alapján

9. Az alkalmazott etika olyan helyzeteket taglal, amelyek:

- a. egyértelmű megoldással rendelkeznek
- b. határesetek, amelyek erkölcsi dilemmákhoz vezetnek
- c. a szép elemzésére irányulnak
- d. a nyelv logikai elemzését feltételezik

10. Az embert olyan szubjektumként tartják számon, aki értékbeli megkülönböztetéseket tesz, és figyelembe veszi az értékek hierarchiáját:

- a. az ontológiában
- b. az episztemológiában
- c. a gnoszeológiában
- d. az axiológiában

II. TÉTEL

(30 pont)

A. Elemezze egy oldalban az *igazság és a tévedés forrásai* kérdéskörét filozófiai szempontból! Pontozva van:

- a) egy filozófus megnevezése, aki az írásaiban az igazság és a tévedés forrásairai utalt **1 pont**
- b) az igazság és a tévedés forrásaira vonatkozó filozófiai tézisének/gondolatának a megfogalmazása **2 pont**
- c) a b) alponban megfogalmazott filozófiai tézisnek/gondolatnak a kifejtése **6 pont**
- d) a megfogalmazott filozófiai tézis/gondolat szemléltetése egy, a kortárs társadalomból merített konkrét példa segítségével **4 pont**
- e) egy olyan következmény megnevezése, az igazságra nézve, ha ezt csupán érzelmi alapon próbáljuk alátámasztani. **1 pont**
- f) a szaknyelv megfelelő használata **1 pont**
- g) a terjedelemben való illeszkedés **1 pont**

B. Érveljen azon tézis mellett vagy ellen, mely szerint: *A demokrácia és a despotizmus közötti különbség abban rejlik, hogy a demokráciában a kormánytól vérontás nélkül is meg lehet szabadulni, míg a despotizmusban nem.* (K. R. Popper) **8 pont**

C. Példázza az eszmecserék szerepét/fontosságát egy demokratikus társadalomban! **6 pont**

III. TÉTEL

(30 pont)

A. Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget:

„A gyakorlati imperatívusz tehát így fog szólni: Cselekedj úgy, hogy az emberiséget mind a saját személyedben, mind mindenki más személyében mindenkor egyúttal célként, sohasem pedig pusztán eszközként használd.” (I. Kant, *Az erkölcsök metafizikájának alapvetése*)

- 1. Fogalmazza meg az adott szöveg alapján I. Kantnak a filozófiai tételét! **4 pont**
- 2. Magyarázza meg körülbelül fél oldal terjedelemben a *szabadság és etika* fogalmi közötti összefüggést úgy, hogy a fogalmakat sajátos filozófiai értelmükben használja! **6 pont**

Pontot ér:

- a) a két fogalom filozófiai értelemben vett használata **2 pont**
- b) a megadott kifejezések közötti összefüggés magyarázata **6 pont**
- c) a szöveg koherenciája **1 pont**
- d) a terjedelemben követelmény betartása **1 pont**
- 3. Indokolja meg a szövegben megjelenő filozófiai nézőpont időszerűségére vonatkozó álláspontját! **6 pont**

B. A igazságosság egyik formája a javak társadalmon belüli elosztásának módjára vonatkozik.

- 1. Említse meg a disztributív igazságosság két kritériumát! **4 pont**
- 2. Fogalmazzon meg egy érvet, amely alátámasztja azon állítást, amely szerint a disztributív igazságosság egyik kritériuma előnyben részesítendő a másikkal szemben egy adott társadalmi élethelyzetben! **6 pont**